

УДК 343.985.3(477)

АНДРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ ХАНЬКЕВИЧ,

кандидат юридичних наук,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6897-347X>

ПРО РОЗВІДУВАЛЬНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Впровадження сучасних розвідувально-аналітичних підходів у практику повсякденної оперативно-службової діяльності працівників кримінальної поліції в сучасних умовах – одне з найбільш важливих напрямків комп'ютеризації та інформатизації в правоохоронній сфері. Відповідно до концепції розвитку органів і підрозділів Національної поліції України, у межах глобального їх реформування, пріоритетними напрямками удосконалення інформаційного забезпечення є:

- розробка єдиних правових, методичних, програмно-технічних та технологічних підходів під час організації інформаційного забезпечення підрозділів кримінальної поліції;
- формування інтегрованих банків даних загально-відомчого користування оперативно-розшукової та довідкової інформації на базі сучасної обчислювальної техніки;
- провадження за єдиною технологічною схемою локальних обчислювальних мереж в органах і підрозділах Національної поліції;
- формування єдиної методології збору, обробки, зберігання та захисту інформації оперативно-розшукового, довідкового, криміналістичного і статистичного призначення;
- поетапне введення нових методів роботи з інформацією за допомогою алгоритмів кримінального аналізу.

Сучасні інформаційні технології, засновані на засобах обчислювальної техніки і математичних методах обробки інформації, стосовно теорії і практиці оперативно-розшукової діяльності сприяли формуванню такого напрямку в діяльності підрозділів кримінальної поліції як кримінальний аналіз, який по суті є складовою частиною розвідувально-аналітичного забезпечення діяльності Національної поліції.

Термін «кримінальний аналіз» тільки нещодавно з'явився у відомчих нормативних документах для позначення особливої форми діяльності спеціальних підрозділів Національної поліції¹.

Кримінальний аналіз інформації був визначений як дії, спрямовані на встановлення взаємозв'язку між даними про злочинну діяльність та іншими даними, потенційно з ними пов'язаними з метою їх використання правоохоронними органами та судом. Кримінальний аналіз базується, насамперед, на розвідувальному пошуці інформації, технічній розвідці, комплексному вивченні матеріалів, отриманих під час проведення оперативно-розшукових заходів, а також на аналізі від різних джерел повідомлень, публікацій та виступів у засобах масової інформації, статистичних даних, відомостей автоматизованих банків даних [1].

Широке використання інформаційних технологій в діяльності кримінальної поліції сприяло вдосконаленню засобів і методів аналітичної обробки інформації і розширенню правової бази інформатизації оперативно-розшукової діяльності.

Застосування інформаційних технологій в аналітичній розвідці, будучи суміжним з оперативно-розшуковою діяльністю розділом оперативно-службової діяльності, розширює можливості методів аналізу інформації. Кримінальний аналіз є незамінним у випадках, коли традиційні засоби і методи оперативно-розшукової діяльності або не можуть бути застосовані, чи не ефективні, небезпечні, або вимагають у процесі реалізації оперативної інформації надмірно великих зусиль або витрат.

Ефективність застосування сучасних науково-технічних досягнень для протидії злочинності полягає в розробці і реалізації на практиці методології добування, обробки, аналізу, зберігання, пошуку та використання оперативно-розшукової інформації. Ключовою проблемою

¹ Автор має на увазі Управління кримінального аналізу Національної поліції України, яке створено у 2017 році.

при цьому є забезпечення повноти, достовірності і точності вихідної інформації про об'єкти оперативної уваги (у вигляді інформаційних слідів злочинів), а також організація використання оперативно-розшукової та криміналістичної інформації, що в них (об'єктах) міститься, у процесі досудового розслідування злочинів.

На практиці для перевірки надійності джерела і достовірності оперативно-розшукової інформації вона, як правило, через деякий час або через інші джерела перевіряється, що підтверджує або спростовує корисність отриманої первинної інформації. Якщо інформація підтверджується і стають відомими її загальні й окремі класифікуючі ознаки, – вона може бути використана для вирішення завдань ідентифікації, діагностики та прийняття відповідного оперативно-тактичного рішення. У разі відсутності класифікуючих ознак виникає необхідність у кримінальному аналізі для отримання додаткової прихованої (латентної) інформації, що міститься у наявній інформації, і що дозволяє віднести дану інформацію до одного з відомих класів або відкрити новий, невідомий раніше інформаційний клас [2, с. 286–288].

Проте не виключено, що перевірка джерела оперативно-розшукової інформації призведе до отримання суперечливих даних, що спотворить інформаційні сліди злочину і ускладнить прийняття рішення, наприклад, затримання злочинця. Розв'язання задач оперативно-розшукової ідентифікації та діагностики осіб, предметів і подій за суперечливими даними виявляється неможливим через те, що відомі в оперативно-розшуковій діяльності критерії ототожнення інформації стають непридатними. До цього ж результату приходять й у випадку, якщо неможливо перевірити отримані від джерела відомості, і вони виявляються помилковими.

Відтак, однією з основних проблем виявлення інформаційних слідів злочинів за спотвореними даними є створення ефективних методів обробки інформації, тобто відновлення «істинної» оперативно-розшукової інформації математичними методами і розробка критеріїв ідентифікації і діагностики осіб, предметів і подій в оперативно-розшуковій діяльності.

Висновок. Комп'ютеризація вимірювань кількісних і якісних параметрів інформаційних слідів злочинів й інших, пов'язаних із злочином подій, а також оперативно-розшукової ідентифікації та діагностики повинна забезпечити підвищення значимості результатів роботи працівників оперативних підрозділів кримінальної поліції, сприяти скороченню терміну і покращенню якості досудових розслідувань неочевидних злочинів, що може бути досягнуто шляхом більш широкого застосування сучасних математичних методів і більш повного використання можливостей комп'ютерного, технічного та програмного забезпечення для розробки принципово нових методик в аналітичній розвідці. У межах розвідувально-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів кримінальної поліції подальша розробка і застосування методів кримінального аналізу сприятиме формуванню нового напрямку в керуванні реалізацією оперативно-розшукової та іншої інформації, що на практиці дозволить забезпечити вирішення завдання класифікації, тобто встановлення загальних й окремих ознак об'єктів оперативної уваги, без яких неможливі як ідентифікація і діагностика інформаційних слідів злочинів, так і оперативно-розшукове прогнозування.

Список бібліографічних посилань

1. Антонян Ю. М., Блувштейн Ю. Д. Методы моделирования в изучении преступного поведения : учеб. пособие. М. : Академия МВД СССР, 1974. 122 с.
2. Сілюков В. О. Виявлення характерних особливостей в процесі ідентифікації та розкриття серійних злочинів (Байєсівський підхід). *Вісник Львівського інституту внутрішніх справ*. 2001. № 3. С. 286–288.

Одержано 26.03.2019